

Egy többrétegű probléma - a magyar vidék demográfiai kihívásai különböző forgatókönyvek tükrében

Lennert József – Farkas Jenő Zsolt

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

Az MRTT XVI. Vándorgyűlése

Kecskemét

2018.10.18-19.

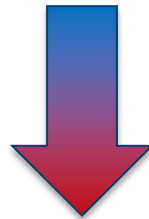

Bevezetés

Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer (NATÉR) továbbfejlesztése

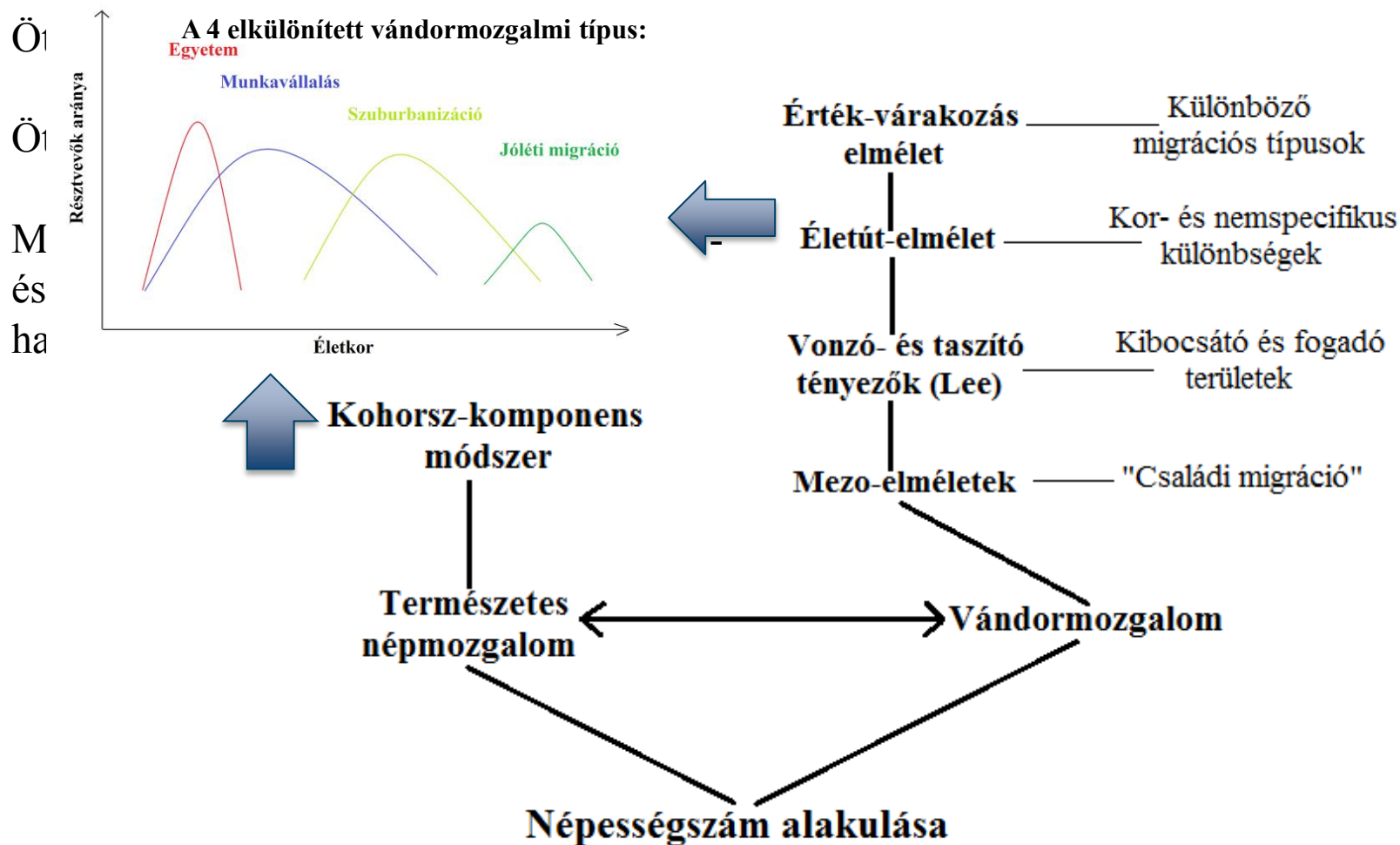

**Az éghajlatváltozás várható hatása a magyarországi belső
migrációs folyamatokra (2017 – 2018)**

Vidéki vonatkozások

A modellezési módszertan elméleti háttere

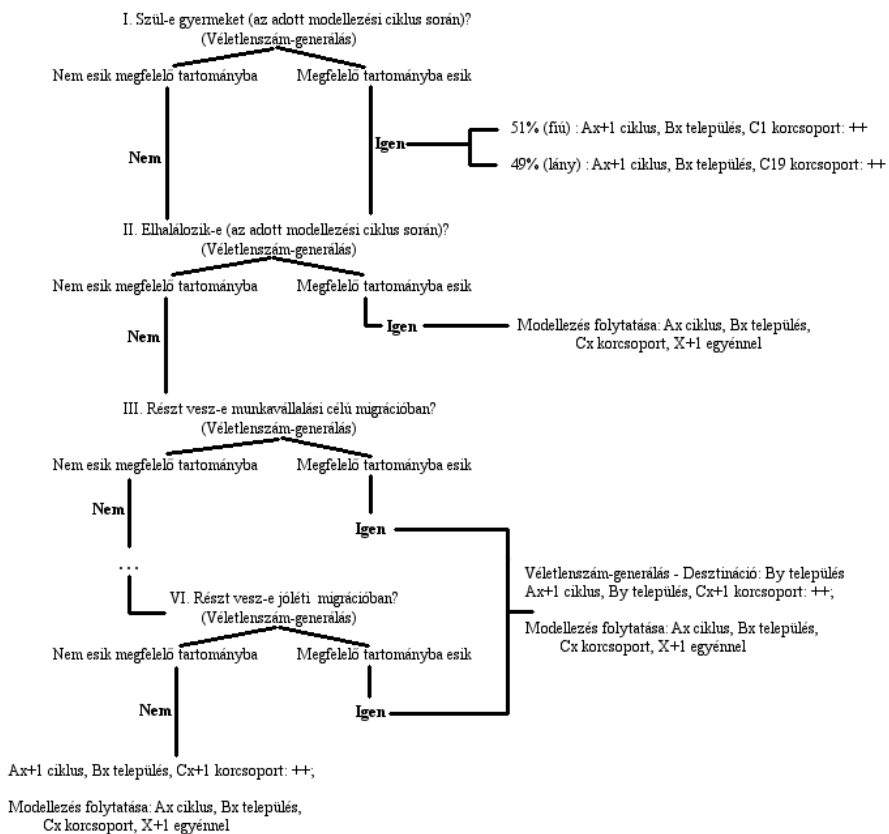
A modellezési folyamat gyakorlati megvalósítása

-Ax ciklus (A1: 2011-2016, ... , A8: 2016-2051)

-Bx település (B1: Aba, ... , B3154: Zsuk)

-Cx Nem- és korcsoport (C1: 0-4 éves férfi, ..., C36: 85 évnél idősebb nő)

-X Egyén

-Utolsó egyén: Következő korcsoport

-Utolsó korcsoport: Következő település

-Utolsó település: Következő ciklus

-Utolsó ciklus: modellezés vége

Saját készítésű alkalmazás

Kiindulási adatok: 2011-es népszámlálás

2051-re járási szintű népesség és vándormozgalmi adatok

6 lépéses vizsgálat minden egyes ciklusban a népesség minden tagjára:

I. Szül-e gyermeket (adott modellezési ciklusban)?

II. Elhalálozik-e (az adott modellezési ciklus során)?

III. Részt vesz-e munkavállalási célú migrációban?

IV. Részt vesz-e egyetem miatti migrációban?

V. Részt vesz-e szuburbán típusú lakóhelyváltásban?

VI. Részt vesz-e jóléti migrációban?

Döntés: véletlenszám-generálással, Lee Push-Pull modellje szerint kialakított elvándorlási és odavándorlási valószínűségek alapján

Sztochasztikus eredmény!

A kutatás eredeti céljának megfelelően nemzetközi vándorlás nincs modellbe építve!

A modellezés forgatókönyvei

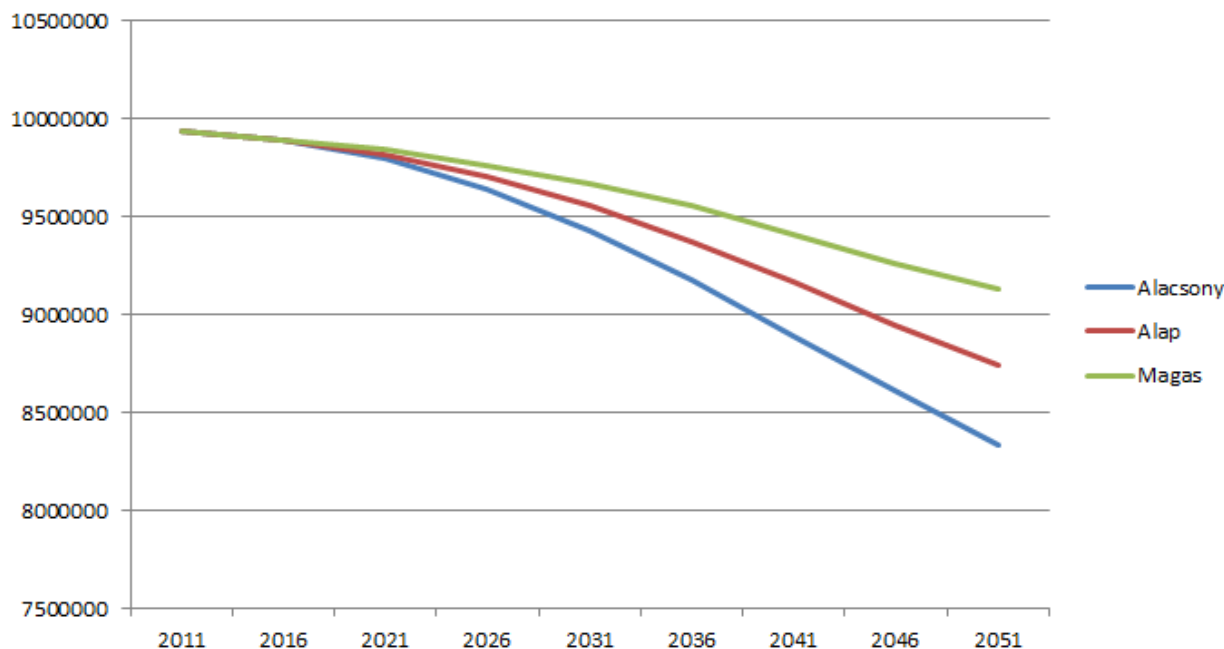
- Összesen 33 forgatókönyv
- Természetes népmozgalom: három különböző termékenységi és halálozási feltételezéseket tartalmazó forgatókönyv (alacsony, alap, magas) – összhangban a KSH Népeségtudományi Intézet 2015-ös népesség-előreszámításának hipotéziseivel
- Négy eltérő (globális kibocsátási pálya, leskálázási módszertan) felhasznált klímaforgatókönyv
- Business as usual: jelenlegi trendek folytatódása
- „Utópia”: Atipikus munkavállalás előtérbe kerülése, közlekedési rendszer újrastukturálódása, ingázási övek kiszélesedése – jóléti migrációban részt vevők bővülése

Társadalmi /gazdasági	Zéró	Business-as-usual					Utópia				
Klímaforg.			cnrm45	cnrm85	ec45	ec85		cnrm45	cnrm85	ec45	ec85
Népmozgalmi forgatókönyvek	Alacsony										
	Alap										
	Magas										

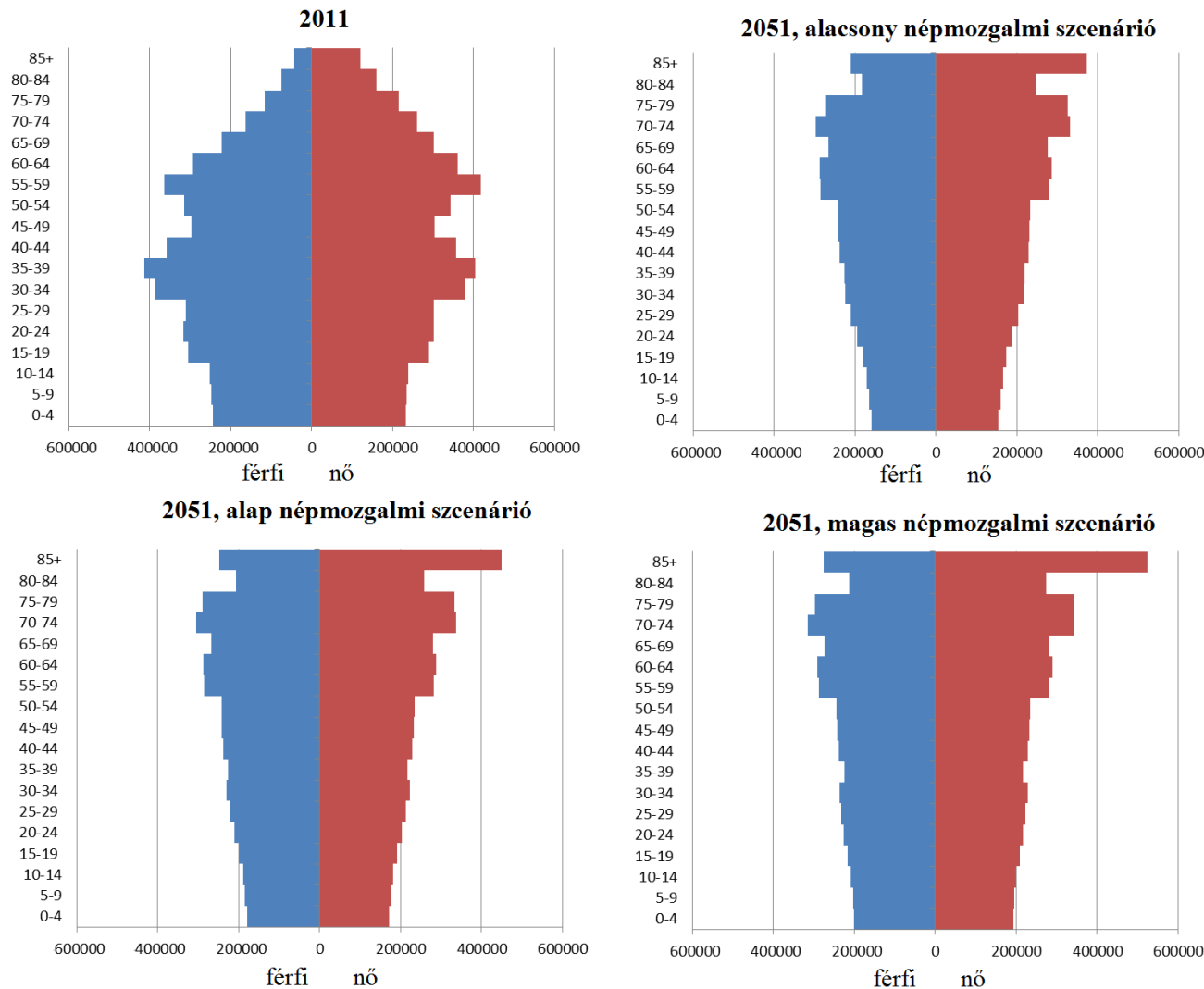
A népesség számának jövőbeli alakulása a három népmozgalmi scenárió szerint

	Teljes termékenységi arányszám			Várható élettartam (ffi/nő)		
	2011	2031	2051	2011	2031	2051
Alacsony	1,34*	1,45	1,45	71,5/78,4*	75,6/81,1	80,2/83,7
Alap	1,34*	1,6	1,6	71,5/78,4*	76,7/82,4	82,1/86,6
Magas	1,34*	1,75	1,75	71,5/78,4*	77,5/83,7	83,9/89,5

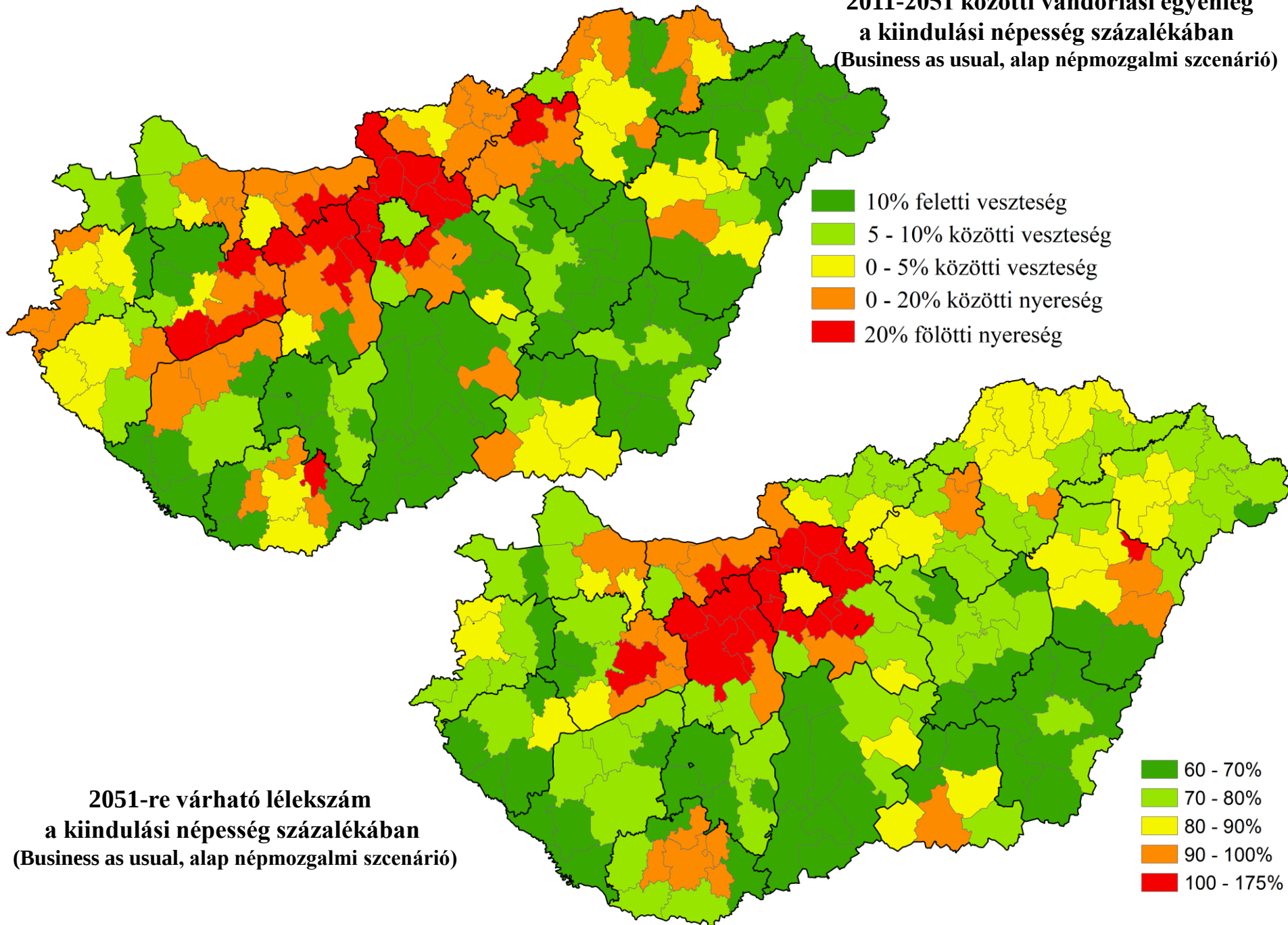
* 2012-es adatok, megyei bontásban

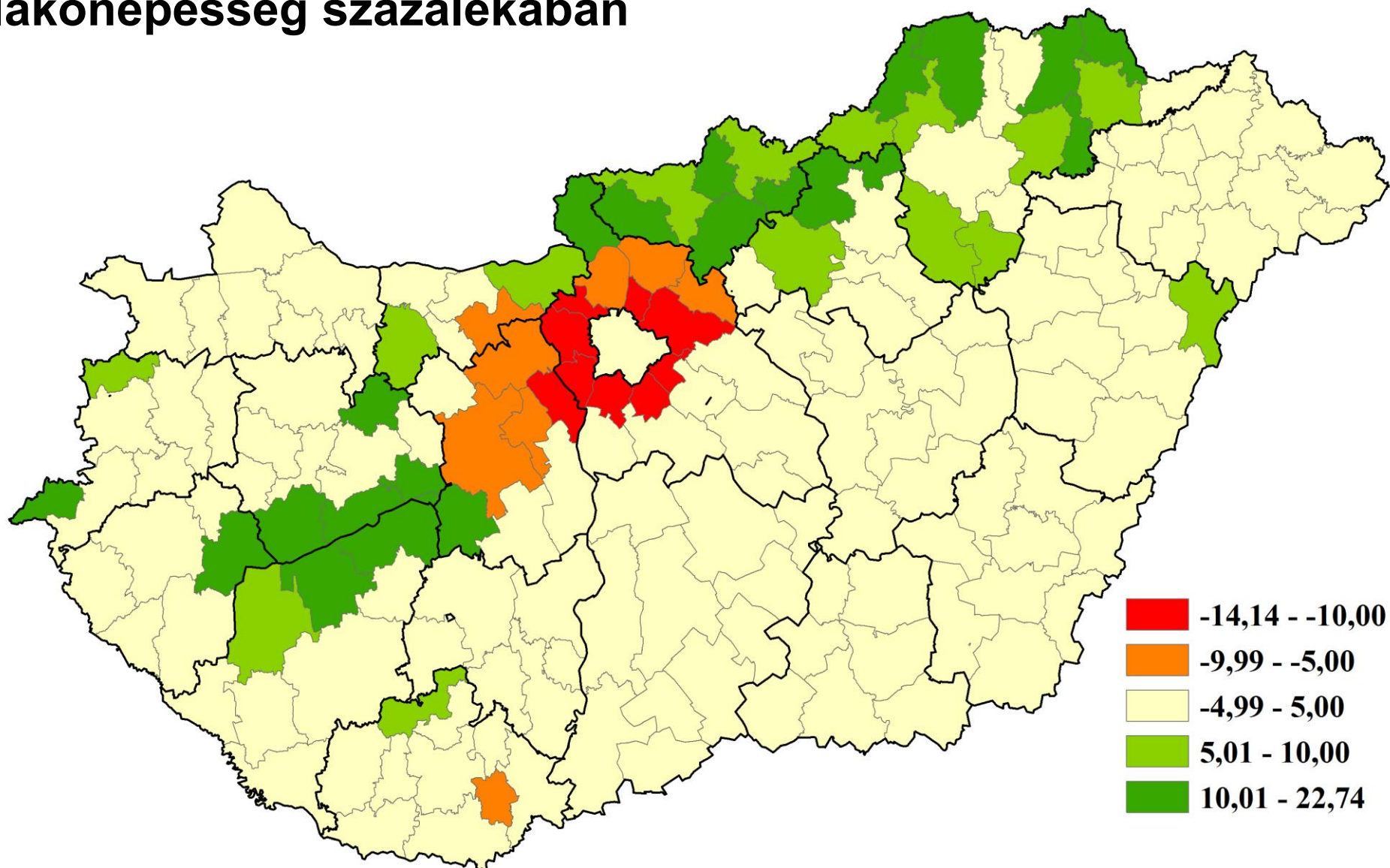
A három népmozgalmi modell által előrejelzett 2051-es népesség korfái

**2011-2051 közötti vándorlási egyenleg
a kiindulási népesség százalékában**
(Business as usual, alap népmozgalmi szcenárió)

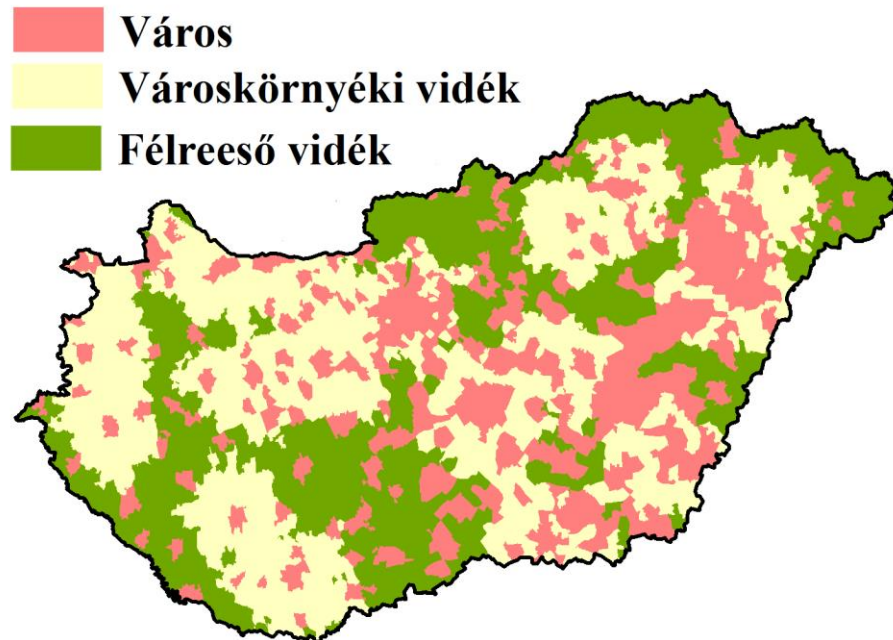
Az utópia alapszcenárió vándorlási egyenlegének eltérése BUS alap népmozgalmi forgatókönyvétől, a kiindulási lakónépesség százalékában

Városi, városkörnyéki vidéki és félreeső vidéki terek

Vidékinek tekintik minden nem városi jogállású települést, valamint azokat a városokat, amelyek lakónépessége nem haladta meg az 5000 főt a 2011-es népszámláláskor

Félreeső vidéki tér (remote rural area): minden olyan vidéki elemzési egység, ami legalább 45 percnyi gépkocsival megtett vezetési távolságra található egy 50000 fős népességnagyságot elérő városi központtól

A népességszám várható alakulása (a 2011-es népesség százalékában):

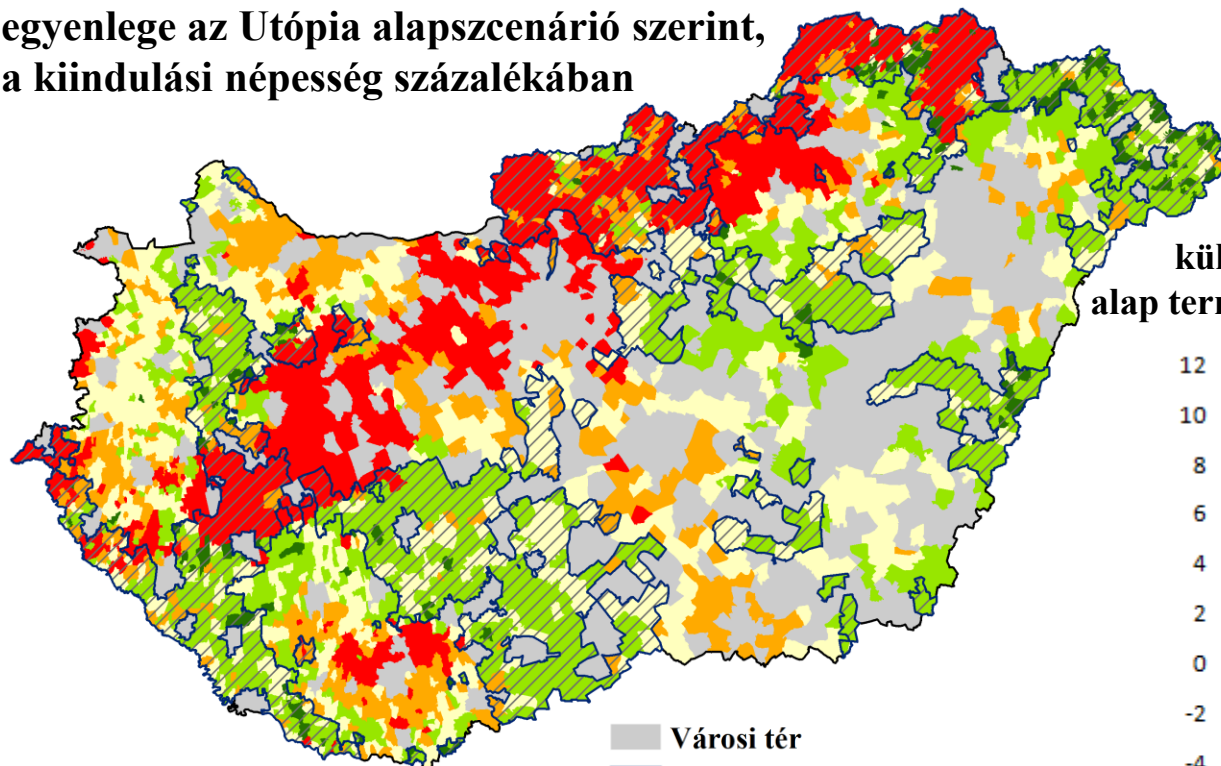
Városi tér: 83 – 93%

Városkörnyéki vidéki tér: 89 – 99%

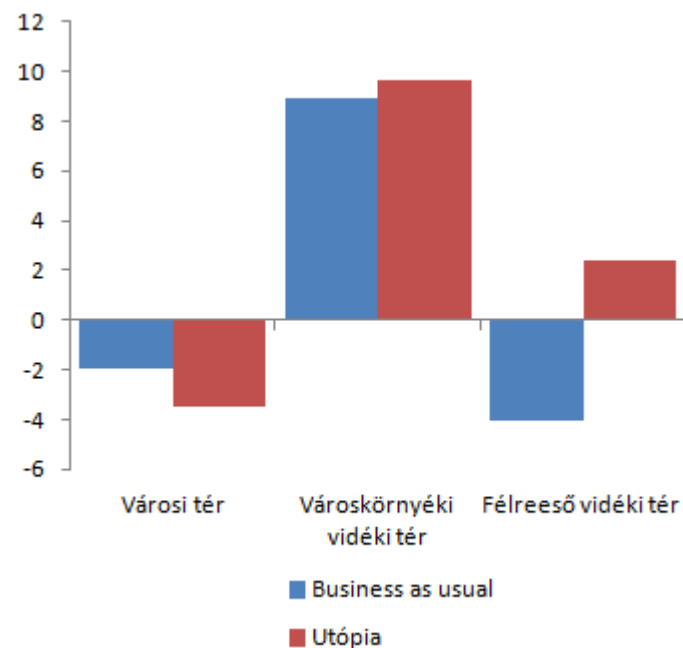
Félreeső vidéki tér: 69 – 84%

Várható vándormozgalmi folyamatok a vidéki térben – különböző scenáriók

A települések 2011-2051-között modellezett vándorlási egyenlege az Utópia alapszcenárió szerint, a kiindulási népesség százalékában

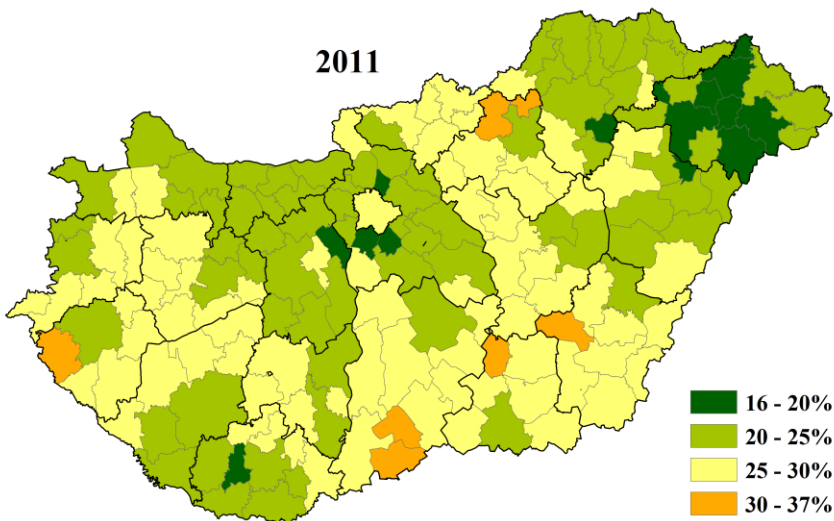

2011 – 2051 közötti vándorlási egyenleg különbségei a Business-as-usual és az Utópia alap természetes népmozgalmi forgatókönyveiben

Időskori eltartottsági ráta – mélyülő területi különbségek

2011

Időskori eltartottsági ráta 2011-ben és 2051-ben az Utópia szcenárió magas természetes népmozgalmú, EC85 klímaforgatókönyvet felhasználó változata szerint

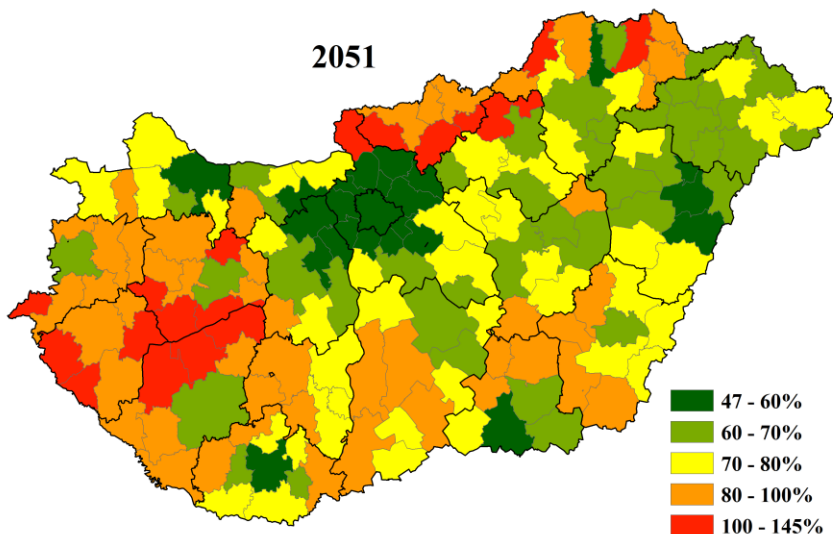
2011

Városi tér: 25%

Városkörnyéki vidéki tér: 23%

Félreeső vidéki tér: 26%

2051

2051 (UT magas, EC85 forgatókönyv)

Városi tér: 59%

Városkörnyéki vidéki tér: 74%

Félreeső vidéki tér: 91%

A magyar vidék demográfiai helyzetének kezelése egy többrétegű kihívás!

Konklúziók I.

- Mindhárom természetes népmozgalmi szcenárió mellett természetes fogyás várható, mértéke azonban a mérsékelttől a drasztikusig terjedhet az egyes forgatókönyvek alapján
- A népességfogyás potenciális mérséklődésének elsődleges forrása (a jelenlegi korstruktúra miatt) a várható élettartam kitolódása

- A magasabb végső népességszám fokozódó előregedéssel jár!
- Az eltérő lehetséges klímaszcenáriók csupán minimális hatással voltak a jövőben várható vándormozgalmi mintázatokra
- Egy lehetséges társadalmi-gazdasági paradigmaváltás viszont jelentős hatással lehet a jövőbeli vándormozgalmi mintázatokra
- Akár a klímaváltozás vándormozgalmi hatását is felerősítheti!

- A klímaváltozás vándormozgalomra gyakorolt hatása esetében nagyobb jelentősége van azt a lakóhely-választásakor figyelembe venni képes társadalmi réteg szélességének, mint a klímaparaméterek számszerű változásának!

Konklúziók II.

- Az előrejelzett változások várhatóan növelik a népesség térbeli eloszlásának egyenlőtlenségét!
- Míg a főváros környezetének népessége tovább növekszik, az ország nagy részén (Dél-Dunántúl, Alföld) jelentős népességcsökkenés várható
- A népességcsökkenés mértéke a városiként definiált térben átlagos, a városkörnyéki vidéki térben átlag alatti, a félreeső vidéki térben pedig átlag feletti
- Egy társadalmi-gazdasági paradigmaváltás jelentősen növelheti a jóléti migrációba bekapcsolódók számát és az attraktív félreeső vidéki környezet népességvonzó képességét
- De az időskori eltartottsági ráta értékét is rontaná!

•A magyar vidék demográfiai helyzetének kezelése egy többrétegű kihívás!

Jövőbeli tervek

Korábbi kutatások: demográfia, földhasználat elszigetelt modellezése

2018 – 2021: Magyarország XXI. századi társadalmi-gazdasági térfolyamatainak komplex modellezési lehetőségei (PD_128372)

- Egységesített, saját készítésű, visszacsatolásokat lehetővé tévő eszköz készítése
- Demográfia, gazdaság, felszínborítás integrált modellezése
- Előrejelzési időhorizont kiterjesztése
- Modellezési eszköz elérhetővé tétele

Köszönöm a figyelmet!

A bemutatott eredmények a KEHOP-1.1.0-15-2016-00007 azonosítószámú „NATÉR továbbfejlesztése” projekt keretében megvalósított, „Az éghajlatváltozás várható hatása a magyarországi belső migrációs folyamatokra” kutatási feladathoz kapcsolódnak

A bemutatott jövőbeli tervek az NKFIH által támogatott, PD_128372 – „Magyarország XXI. századi társadalmi-gazdasági térfolyamatainak komplex modellezési lehetőségei” című, 2018-2021 között megvalósuló posztdoktori kutatáshoz kötődnek